

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۵/۲۹

نویسنده: ن. جلیل زاد

شاغلي عبدالباري جهاني

د امارت اسلامي په نوم څلورمه پرانيستي ليک په بشري تاريخ کي هېڅ داسي نظام نه دی پاتي شوی چې د خپل ولس له عمومي مخالفت سره مخ وي او بيا هم په پښو ولاړ پاتي شي . هر هغه واکمني چې د خلکو پر ارادې توره راکاري، د وخت په تېرېدو د هماغې توري بشکار گرځي.

دا يو هشدار دی،

د دښمنی نه، بلکي د زړه له درده.

عبدالباري جهاني، د افغانستان ستر شاعر او ژور انديشمند، يو ځل بيا قلم راخلي، نه د کوم نظام د دفاع لپاره، نه د کومي ډلې د تايد لپاره، بلکي د هغه وجيبه د ادا کولو لپاره چې هر رښتینی وطن پرست يې د خپل ولس په وړاندي لري.

د هغه څلورمه پرانيستي ليک د څو لسيزو دردونو، زخمونو او فريادونو تاريخي سند دی .

جهاني پخپله ليکي چې کلونه کېږي دي درس ته يې ليکل پرېښي وو، ځکه پوهېده چې دا نظام مخالفين «دښمنان» گڼي او د هغوی خبري نه اوري.

خو نن چې اور د ملت پر کور لگېدلی، چوپ پاتي کېدل نور گناه ده.

د تاريخ درس

سرکوبگر نظامونه تل لوېدلي دي

د بشریت پانې له هغو مثالونو ډکې دي چې هېڅ زور د ولس د ارادې په وړاندي نه دی درېدی.

له فرعونانو تر روم، له استالين تر صدام، له مارکوس تر موسوليني او هټلر ، ټول په دې پوه شول چې د خلکو پر خوله د تورو دروازه نه شي تړل کېدای.

امارت اسلامي په خپل لومړي پړاو کي هم د همدې «امر بالمعروف» په نوم ادارې سره، چې نن په بازارونو کي خلک وهي، بنځي سپکوي، د مکاتبو او پوهنتونونو دروازي تړي، د خپل سقوط تخم يې وشيند.

تاريخ تکرارېږي، او دا ځل هم همدا اداره د هغه ونې ريښه پرې کوي چې خپله يې کرلي ده.

جهاني درې لسيزې وړاندي مولوي متوکل ته ويلې وو چې د افغانستان خلک له اسلام سره ستونزه نه لري، له د حاکمانو له چلند سره ستونزه لري.

هغه خبرداري نه اورېدل شو، امارت ړنگ شو.

اوس تاريخ بيا تکرارېږي ، خو د لا ژورو زخمونو او لا دردو فريادونو سره.

مذهبي تبعيض

هغه اور چې نه مري

د جهاني په ليک کي تر ټولو تيزه خبره د مذهبي تبعيض موضوع ده.

په داسي هېواد کي چې شپږ تر اووه ميليونه شيعه وروڼه او خویندې لري، د «امر بالمعروف» کارکونکي د شريفي په څېر يو ديني مشر احضاروي، وهي، سپکوي، دستار او لنگی يې خاورې کوي.

جهاني ليکي..

د شيعه وروڼو مخالفت اوس په نفرت بدل شوی دی.

د پاڼو شميره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دلپکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولئ

نفرت هره ورځ وده کوي، له يوه بل ته لېږدېږي، او د شپږ تر اووه ميليونو قهرېدلو انسانانو په وړاندې نه تاسو، نه تر تاسو لوی ځواکونه درېدای شي.

د امارت د لوړو زده کړو وزير اعلان کړی چې هېڅوک حق نه لري د حنفي مذهب پرته بل څه تبليغ کړي.

خو جهاني په ديني منطق ځواب ورکوي:

د اهل سنتو څلور واړه مذاهب حق دي، او هر مسلمان په انتخاب کې آزاد دی. تاسو دا حق له کومه راوړی چې د کتې، کندهار، باميان، هرات او نورو خلکو دا ازادې تړې واخلئ؟

د قدرت انحصار

پر ملي وحدت ژوبل تېپ افغانستان د اقوامو گلدسته ده.

پښتون، تاجک، هزاره، ازبک، ترکمن، پشه‌يي، ايماق، ټول په دې خاوره کې پېړۍ پېړۍ سره ژوند کړی او د برابر حق خاوندان دي. خو امارت ټول سياسي، اداري او اقتصادي واک د ملايانو او هغه هم د يوې محدودې جغرافيه خلکو ته سپارلی.

جهاني په بنکاره ليکي..

زه د سلگونو زرو، بلکې ميليونو پښتنو په استازيتوب واييم: نه ټول پښتانه طالبان دي، نه ټول کندهاريان طالبان دي. پښتانه په شمال او جنوب کې له غير پښتنو سره په وروړولۍ ژوند کړی.

هر پښتون د پرديو دسيسه نه دی.

د لوړو زده کړو وزير ويلی:

هر رقم چې زموږ زړه وغواړي، هماغسې حکومت کوو. خو په ۲۱مه پېړۍ کې د زور او جبر دا وخت تېر شوی.

وزارتونه د ناپوهانو په لاس کې

د سقوط اقتصادي نسخه

جهاني په جدي ډول خبردارۍ ورکوي چې د معارف، لوړو زده کړو، معادن، مخابراتو او نورو تخصصي وزارتونو سپارل د ناپوهانو او غير متخصصو کسانو لاس ته، د هېواد د تباھې نسخه ده.

هېواد چې خپل روزل شوی انساني سرمايه له لاسه ورکړي، يا تبعيد شي، يا وشړل شي، پرمختگ نه شي کولای.

او هېواد چې پرمختگ ونه کړي، په ناگزير ډول د بحران پر لور ځي.

دا نور سياسي بحث نه دی، دا يو اقتصادي او ټولنيز حقيقت دی چې هېڅ ايډيولوژي يې نه شي پټولای.

د سقوط مخالفت

اخلاقي دريځ

د جهاني تر ټولو مهم ټکی دا دی چې هغه د طالبانو د قهري سقوط مخالف دی، نه د هغوی د دفاع لپاره، بلکې د خلکو د ژغورلو لپاره.

قهري سقوط = کورنی جگړه.

کورنی جگړه = لسگونه زره، شايد سلگونه زره بي‌گناه مړي. دا اخلاقي دريځ د هغه ليک وزن څو برابره زياتوي.

جهاني د غوسې نه، د کينې نه، بلکې د ملت د درد له امله ليکي.

وروستی خبره

تاريخ صبر نه لري

جهاني په پای کې ليکي:

که د پښتنو او غير پښتنو حقونه غصب کوئ، که له خلکو سره د دښمنانو او غلامانو چلند کوئ، افغانستان د تباھې کندی ته تېل وھی.

دا د يوه شاعر غږ نه دی،

دا د تاريخ غږ دی.

د هر هغه ملت غږ دی چې د استبداد تر بوت لاندې ميده شوی او بيا راپاڅېدلی.

سقوط د هر ټوتالينتر نظام برخليک دی.

يوازینی پوښتنه دا ده:

په کوم قيمت؟

د چا په وينو؟

دا ليک د عبدالباري جهاني

د څلورمې پرانيستي ليک (۱۷ می ۲۰۲۶) په الهام ليکل شوی.

اصلي منبع: Afghan-German.com :

د پاڼو شمېره: له 2 تر 3

آرشيف: مطالب نشر شده ن. جليل زاد

د پانو شميره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همكاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه كړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليكني د ليكنيزي بني پازوالي د ليكوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليكنه له راليرلو مخكي په خير و لولئ